




САДОВА ОЧЕРЕТЯНКА (*ACROCEPHALUS DUMETORUM*) – НОВИЙ ВИД ДЛЯ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

П.М. Гринюк

Західноукраїнське орнітологічне товариство; вул. Почаївська, 1, с. Батьків, Дубенський р-н, Рівненська обл., 35563, Україна
West-Ukrainian Ornithological Society; Pochaivska str., 1, Batkiv, Dubno district, Rivne region, 35563, Ukraine
✉ petrohryniuk10@gmail.com;  Petro Hryniuk <https://orcid.org/0000-0003-2548-1202>

Blyth's Reed Warbler (*Acrocephalus dumetorum*) is a new species for West Ukraine. - P.M. Hryniuk. - *Berkut*. 32 (1-2). 2023. - A singing male was observed in Zolochiv town (Lviv region) on 11–19.06.2021. The bird was in the coastal zone of the lake among thickets of wetland and shrub vegetation. This is the first reliable registration of the species for West Ukraine. [Ukrainian].

Key words: West Ukraine, fauna, migration, vagrant.

Співаючого самця спостерігали в м. Золочів Львівської області 11–19.06.2021 р. Птах перебував у прибережній смузі озера серед заростей водно-болотяної та чагарникової рослинності.

Ключові слова: Західна Україна, фауна, міграція, заліт.

Деякі види горобиних птахів проявляли чи проявляють значну експансію ареалу в широтному напрямку до країн Північної Європи, це насамперед – тайговий синьохвіст (*Tarsiger cyanurus*), звичайна чечевиця (*Carpodacus erythrinus*), дібровник (*Emberiza aureola*). До цієї групи також належить садова очеретянка (*Acrocephalus dumetorum*), яка з 1930-х рр. розширила свій ареал на захід до Фенноскандії та країн Балтії. У теперішній час її ареал охоплює південь Фінляндії, північні країни Балтії, південь Сибіру і простягається на схід до верхів'я р. Лени, на південь – до північної та південно-східної частин Казахстану, півночі Тянь-Шаню. Зимує вона в Індостані, Шрі-Ланці, М'янмі (Shirihai, Svensson, 2018). До Фінляндії прилітає з кінця травня, більшість – у середині червня; самки прилітають у середньому на 8 днів пізніше самців (Dugcz, 2020). Залітні особини реєструються набагато західніше й долітають до Великої Британії. Садова очеретянка не завжди спостерігається в безпосередній близькості від води, як багато її родичів, і цей вид не полюбає очеретяних заростей. Як правило, зустрічається на узліссях або галявинах із підліском і пишними луками з чагарниками та розрізненими листяними деревами (Shirihai, Svensson, 2018).

У білоруській частині заплави р. Льва 28.06.1979 р. на відстані кількох кілометрів від українського кордону здобули самця, який активно співав (Кузьменко та ін., 2021). У Польщі за період 1967–2009 рр. відомо 79 реєстрацій, переважна більшість спостережень (94%) стосуються співу самців навесні (Neubauer et al., 2009). Перший випадок гніздування відмічений у 2011 р. поблизу с. Домбрувкі (Dąbrówka) Підляського воєводства (Tumiel, Grygoruk, 2011). Садова очеретянка вперше зареєстрована у Словаччині у 2003 р.

(Trnka, 2004), а в Угорщині – у 2014 р. (Hadarics, 2015).

Для України, зокрема, для північно-східної частини – це рідкісний гніздовий, нечисленний перелітний/пролітний і залітний вид (Фесенко, Бокотей, 2007). За інформацією М.П. Книша (1994), йому тричі трапилася садова очеретянка в Сумській області за 25-річний період спостережень. Новий випадок зальоту для цього регіону відмічений 1.06.1997 р. Як і в попередніх реєстраціях, трапився співаючий птах (Книш, 1997). Для Харківської області ця очеретянка має статус рідкісного гніздового виду (Надточий, 1999). До того ж, згідно даних онлайн-ресурсу «Птахи України»*, вона спостерігалась у Київській і Чернігівській областях.

У червні 2022 р. на території Полонського парку у Хмельницькій області відмічено співаючого самця та самку садової очеретянки, а також знайдено повністю збудоване гніздо (Кушнар'єв, 2023). Хоча в цій публікації наведена детальна характеристика гнізда та зроблені фотографії, але інформація щодо реєстрації цього виду сумнівна з огляду на низку причин. По-перше, садова очеретянка виявлена далеко поза межами ареалу та відноситься до видів, яких дуже складно ідентифікувати, більш-менш надійними джерелами є наявність якісних записів (фотографій, аудіо- чи відеофайлів). По-друге, на даний момент в Україні відсутня орнітофауністична комісія, але своєрідним заміномником цього виступають онлайн бази даних, у яких аматори та орнітологічно-науковці можуть викласти підтверджуючі факти реєстрації і при цьому не виникатиме додаткових запитань у інших дослідників (у центральноєвропейських країнах, напри-

* <https://uabirds.org/v2taxgal.php?s=454&l=ru&p=0>



Фото 1. Самець садової очеретянки в м. Золочів Львівської обл., 11.06.2021 р.

Тут і далі фото автора.

Photo 1. Male of Blyth's Reed Warbler in Zolochiv.

клад, у Польщі, Словаччині, Угорщині, діють такі комісії й садова очеретянка обов'язково потрапляє на їх розгляд). Ми переглянули онлайн бази даних, але жодної інформації про це спостереження не знайшли. По-третє, у матеріалі деталізовані параметри гнізда, його розташування, є фотографії (яйця відсутні), але розміри гнізда цього птаха перекриваються з іншим близьким видом – чагарниковою очеретянкою (*A. palustris*); яка до того ж нерідко населяє культурний ландшафт – парки, запущені сади, що дуже заросли ягідними чагарниками, кропивою тощо.

Під час польового виїзду з вивчення біорізноманіття міського парку «Здоров'я» та його озера у м. Золочів Львівської області 11.06.2021 р. об 11²⁵ ми відмітили співаючого самця, який перебував у прибережній смузі водойми зі східної сторони* (фото 1). Нам вдалося його ідентифікувати за класичною шлюбною піснею, яку він виконував, сховавшись у гущавині водно-болотної рослинності, сформованої з очерету, кропиви, рогузу, злакових і бузини (фото 2). Відразу нами були зроблені фото-, аудіо- та відеофайли, а потім для стимулювання включено спів з онлайн-ресурсу Xeno-Canto** (науковий проект і онлайнове сховище, в яке волонтери завантажують та анують записи співів та інших звукових сигналів птахів). На запис співу птах реагував тим, що розпочинав підійматися вище по стеблах надводної рослинності й активніше співати (інтенсивніше та гучніше). Крім того, поряд із цією локацією перебували 2 ос. очеретянки чагарникової та 1 ос. великої (*A. arundinaceus*). Після цієї знахідки деякі бьордвочери теж спостерігали цю особину в даному місці до 19.06***, до того ж птах перебував у заростях чагарникового комплексу.

Таким чином, зважаючи на сучасні дані щодо численності реєстрацій садової очеретянки й тенденцій розширення її ареалу на широтах північніше західних об-



Фото 2. Водойма, на якій спостерігали садову очеретянку в м. Золочів Львівської обл., 11.06.2021 р.

Photo 2. The lake where the Blyth's Reed Warbler was observed in Zolochiv.

ластей України, ми припускаємо зростання кількості спостережень співаючих самців у цьому регіоні, особливо в північних районах.

ЛІТЕРАТУРА

- Книш М.П. (1994): Зальоти садової очеретянки на північний схід України. - Беркут. 3 (2): 102.
- Книш М.П. (1997): Новий випадок зальоту садової очеретянки на північний схід України. - Беркут. 6 (1-2): 32.
- Кузьменко Т.М., Струс Ю.М., Бронсков О.І. та ін. (2021): Атлас гніздових птахів України. К.: Українське товариство охорони птахів. 1-296.
- Кушнарьов І.О. (2023): Гніздування очеретянки садової *Acrocephalus dumetorum* у Хмельницькій області. - Troglodytes. 11-12: 122.
- Надточий А.С. (1999): Садова камышевка на северо-востоке Украины. - Бранта. 2: 193-195.
- Фесенко Г.В., Бокотей А.А. (2007): Анотований список українських наукових назв птахів фауни України (з характеристикою статусу видів). К. – Львів. 1-112.
- Dyrce A. (2020): Blyth's Reed Warbler (*Acrocephalus dumetorum*), version 1.0. In Birds of the World (J. del Hoyo, A. Elliott, J. Sargatal, D.A. Christie, and E. de Juana, Editors). Cornell Lab of Ornithology, Ithaca, NY, USA. <https://doi.org/10.2173/bow.blrwar1.01>
- Hadarics T. (2015): New species in the Hungarian avifauna in 2014. - Ornis Hungarica. 23 (2): 156-162.
- Neubauer G., Sikora A., Stawarczyk T. (2009): Występowanie, elementy ekologii i metody wykrywania zarosłówki *Acrocephalus dumetorum* w Polsce. - Not. Orn. 50: 251-267.
- Shirihai H., Svensson L. (2018): Handbook of Western Palearctic Birds. Vol. 1. Passerines: Larks to Warblers. London: Bloomsbury Publishing. 1-656.
- Trnka A. (2004): Výskyt trsteniarika krovinného (*Acrocephalus dumetorum*) v Európe – posúva sa hranica jeho rozšírenia ďalej na západ? - Sylvia. 40: 119-123.
- Tumiel T., Grygoruk G. (2011): Pierwsze stwierdzenie lęgu zarosłówki *Acrocephalus dumetorum* w Polsce. - Ornis Polonica. 52: 288-291.

* <https://ebird.org/checklist/S90003445>

** <https://xeno-canto.org/>

*** <https://ebird.org/checklist/S90534260>